

Vakıf üniversitesi hastanelerinin dünü bugünü

Prof. Dr. M. Ramazan Yiğitoğlu

1962 yılında Manisa ilinin Soma ilçesinde doğdu. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ni (1985) bitirdi. Biyokimya Uzmanı (1990), Biyokimya Doçenti (1992), Biyokimya Profesörü (2004) oldu. Çeşitli üniversitelerde pek çok idari görevlerde bulundu. Halen Fatih Üniversitesi Rektör Yardımcısı ve Tıp Fakültesi Dekanı olan Dr. Yiğitoğlu, evlidir ve üç çocuk babasıdır.

Vakıf, bir kişinin, belirli bir hizmetin yerine getirilmesi ya da başkalarının yararlanması için malını ya da parasını bağışlayarak oluşturduğu kuruluştur.

Bir vakfın kurulabilmesi için mülk sahibinin vakfa bırakacağı bir mülk ya da gelir kaynağı, bu mülkün yönetiminden sorumlu bir kişi yani mütevellî, vakıftan yararlanacak kişiler ya da görülecek hizmet ve ayrıca mülk sahibinin bütün bunları ayrıntılarıyla belirttiği yazılı bir metin gereklidir.

Hayır amacıyla kurulan vakıflar ilkçağlardan bu yana var olmuştur. Avrupa'da Rönesans'tan sonra varlıklı tüccarların hayır amacıyla kurdukları vakıflar hızla çoğaldı. Tüccarlar 16. ve 17. yüzyıllarda yoksul çocuklara eğitim sağlamak, hastalara, evsizlere ve yaşlılara yardım etmek amacıyla çok sayıda vakıf kurdu. Osmanlı Devleti'nde vakıf anlayışı doğruya ulaşmıştır. Osmanlı Devleti'nde ve şimdi faaliyette olan vakıflara bağlı üniversite, tıp fakültesi ve hastanelerinde birinci öncelik hiçbir zaman kâr etmek olmamıştır. Genellikle de vakıf hastaneleri vakıf üyeleri ve diğer kişilerden sağ-

lanan bağışlarla sürekli olarak desteklene gelmiştir.

Sağlık hizmeti, vakıf hizmetlerinde hedeflerden belki de en önemlisidir. Hayırsever insanlar tarafından kurulmuş vakıfların çoğunda fakirlere yardım, hastaların tedavilerine vesile olma gibi insani amaçlar ön plandadır. Gureba Hastanesi Osmanlı'dan günümüze kadar gelen en önemli vakıf hastanesidir. 168 yıllık çalışma hayatında, yurdun dört bucağından gelen hastalara şefkat ve şifa kucağı olmuş bulunan Gureba Hastanesi tarihimizin vakıf şifa has-

tanelerinin en önemlilerindedir. Hastane; 1843 yılında Sultan Abdülmecit'in annesi Bezm-i Alem Valide Sultan tarafından kurulmuş ve 1845 yılında ilgili vakıfname ile "Bezm-i Alem Gureba-i Müslimin Hastanesi" ismiyle Müslüman fakirlere tahsis edilerek vakfedilmiştir.

Yetmiş ve seksenli yıllara kadar vakıf hastaneciliğinde Osmanlı Devleti'nden kalan az sayıda devlete ait vakıfların hastaneleri faaliyetlerine devam etmişlerdir. Osmanlı'daki çok sayıda vakıf ve onlara bağlı kuruluşlar ve hastaneler Cumhuriyet'e geçerken lağvedilmiş, devlet resmi kurumlarına dönüştürülmüş veya satılmıştır. Devlete bağlı vakıfların dışında azınlıkların kurdukları vakıflar ve onlara bağlı hastane işletmeleri de devam ede gelmiştir.

1980'li yılların ortalarından itibaren, birtakım kanuni düzenlemeler marifetiyle vakıf kurumlarının üniversite açabilme ve bu üniversite bünyesinde yazımıza konu olan tıp fakültesi ve eğitim hastaneleri kurabilme imkânı doğmuştur. Ancak uygulamada vakıf tıp fakültesi ve hastanelerinin sağlık alanında faaliyet göstermesi 90'lı yılları bulmuştur. Bugün halen faal olarak sağlık sektöründe hem ülkemizin yetişmiş insan ihtiyacını karşılayan akademik ve bilimsel çalışmalarını sürdüren hem de sağlık hizmetlerini sürdüregelen iki elin parmaklarını geçmeyecek kadar vakıf üniversitesi tıp fakültesi ve hastanesi mevcuttur.

Vakıf üniversitesi hastaneleri gerek akademik yapıları ile ülke sağlığının gelişim ve ilerlemesine yaptıkları katkıları, gerekse de ülkemizin ihtiyacı olan nitelikli sağlık elemanı (hekim, diş hekimi, ebe, hemşire, fizyoterapist, acil tıp teknisyeni gibi) yetiştirilmesindeki yeri itibarıyla sağlık sektöründe önemli bir yeri tutmaktadırlar. İnsanımıza sağlık hizmeti sunmanın yanı sıra, ülkemizin yetişmiş eleman ihtiyacına vermekte olduğu destek yadsınamaz. Halen ülkemizde 120 bin civarında hekim ve uzman hekim bulunmaktadır. Mevcut şartlarda ihtiyaç bu sayının iki katıdır. Halen 180 bin civarında ebe-hemşire varken ihtiyaç 400 binleri bulmaktadır. Bu rakamlar vakıf üniversitesi tıp fakültesi ve hastanelerinin eleman yetiştirme noktasında ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu açıkça göstermektedir.

Ülkemizde vakıf üniversitesi kavramı son çeyrek yüzyıla sığacak kadar yenidir. Vakıf kültürümüz çok eskilere dayansa da modern üniversite anlayışı içerisinde yerini alması 1980'li yılların ortasını bulmuştur. Bugün sayıları hızla artan vakıf üniversitesi olanların sayıları da yükselmektedir. Kuşkusuz bu sayının çok daha yukarılara çıkması elzemdir.

Vakıf üniversitesi hastanelerinin özel hastanelerden farklı olarak sağlık hiz-

metinin yanı sıra tıp eğitimi, mezuniyet sonrası ihtisas eğitimi, yan dal eğitimi, araştırma ve akademik çalışmaların yürütülmesi, referans sağlık kurumu olma yükümlülüğü gibi birçok hizmet ve misyonu bulunmaktadır. Tüm bu hizmetleri yürütürken yegâne kaynak olarak hasta hizmetleri geliri kullanılmaktadır. Devlet üniversitesi hastanelerinde yatırım, inceleme, araştırma fonları, çalışan maaşları vb. gibi pek çok kalemler devlet tarafından desteklenip karşılanırken vakıf üniversitelerinin devletten aldıkları yardımlar çok cüzi oranlarda kalmaktadır.

2011 yılı itibarıyla yapılan birtakım düzenlemelerle SGK hastalarından katkı payı olarak alınan ücretlerde vakıf üniversitesi hastanelerinin %70 sınırına mecbur bırakılması, bu hastanelerde sunulan kaliteli, akademik, üst düzey hizmetlerin yürütülmesine ciddi darbe vurmuştur. Ülke tıbbına nitelikli sağlık elemanı yetiştiren bu kurumlar adeta cezalandırılmıştır. SGK hastalarının vakıf üniversitesi hastanelerinden engelsiz faydalanması devrim niteliğinde bir açılımdır. Bu açılımı alkışlamak kuşkusuz nankörlük olur. Ancak sağlık hizmeti sunumu yanında çok yönlü ve çaplı sağlık eğitimi veren bu hastaneler özel hastanecilik düzenlemelerinin dışında ayrı bir statüyle ele alınmalıdır. Ne özel ne de tam anlamıyla kamu hastanelerinin statüsüne girebilen vakıf hastaneleri, üçüncü bir statü olarak vakıf kavramı içinde muhatap alınmalıdır. Kamu hizmetini özel kimlikleriyle özel şartlarda sunan, akademik arenada kendi iç kaynaklarıyla eğitim ve bilimsel çalışmalarını sürdürmeye çalışan vakıf üniversitesi hastaneleri en önemli gelir kaynağı olarak kullanmak zorunda kaldığı hasta ve hastane hizmetleri gelirlerinde özel hastaneler gibi %70 fark sınırı konarak çok ciddi darbe yemektedir. Bu fark sınırıyla ortaya çıkacak cari açığı kapatacak alternatif bir kaynak ya da fon bulunmamaktadır. Devlet üniversitesi hastanelerinde işletme zararı meydana geldiğinde bu açık çok yüksek rakamlara çıksa bile devlet tarafından yapılandırılmakta ya da kapatılmaktadır. Böyle bir destek, vakıf üniversitesi hastaneleri için mümkün görünmemektedir.

Diğer bir sorun olarak karşımıza çıkan durum ise akademik personelin özlük haklarıyla ilgilidir. Şöyle ki; devlet üniversitesinde çalışan bir akademisyen, memur statüsünde 3. dereceyi elde ettiğinden itibaren (bu tüm devlet memurları için geçerlidir.) yeşil pasaport almayı hak etmektedir. Oysa aynı statüdeki bir vakıf üniversitesi akademisyeni bu hakkı elde edememektedir. İkisi de aynı kamu hizmetini veren aynı akademik unvan ve statüde olan üniversite öğretim üyesinin 2 ayrı ve eşitsiz durumda olması, hukuk devleti anlayışı içinde kabul edilemez bir eksikliklerdir. Bu durum, uluslararası birçok kongre, panel, araştırma gibi akademik ve bilimsel etkinliklere katılmak isteyen vakıf üni-

Devlet üniversitesinde çalışan bir akademisyen, memur statüsünde 3. dereceyi elde ettiğinden itibaren yeşil pasaport almayı hak etmektedir. Oysa aynı statüdeki bir vakıf üniversitesi akademisyeni bu hakkı elde edememektedir. Bu durum, uluslararası bilimsel etkinliklere katılımlarda sıkıntılara yol açmaktadır. Yine vakıf üniversitesi öğretim üyeleri bilhassa emekliliklerinde, devlette çalışan öğretim üyesinin emekli maaşının ancak yarısı kadar maaş alabilmektedir.

versitesi öğretim üyeleri için vize ve seyahat kolaylığında ciddi ve gereksiz sıkıntılara yol açmaktadır. Yine vakıf üniversitesi öğretim üyeleri aktif çalışırken bazen devletteki hoca kadar bazen ise daha az maaş alırken, emekli olduklarında emekli maaşı olarak devlette çalışan öğretim üyesinin emekli maaşının ancak yarısı kadar maaş alabilmektedirler. Verilen hizmetin statüsü her şeyiyle aynı iken alınan ücretin çok düşük olması düşündürücü ve üzücüdür. Ülke sağlığına, bilimine, yetişmiş eleman ihtiyacına hayati önemde katkıda bulunan vakıf üniversite hastanelerinin hak ettikleri konum, statü ve düzeye gelebilmelerine acilen ihtiyaç vardır.

Yakın gelecekte sayılarının daha da artacağını umduğumuz vakıf üniversitesi tıp fakültesi ve hastanelerinin, Türk tıbbının dünya konjonktüründe çok daha iyi yerlere gelmesinde önemli katkıları olacağı inancındayız. Bu anlamda ayrı ve özel bir statüde vakıf gerçeklerine paralel ve teşvik edici politikalarla vakıf üniversiteleri ve hastanelerinin desteklenmesi ülke yararı için gereklidir.